

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

3. Alias rationes pono.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95871)

Quaest. IV. An Deus sit in spat. imag. 215

& ideo si Deus nullum corpus produxisset sine dubio moueretur si vellent Angeli: sed motus localis est productio & fieri praesentiae, seu ubi: ergo si Angelus moueretur localiter daretur in Angelo producta praesentia localis, aut factum ubi, quia nec per potentiam Dei absolutam potest dari fieri sine facto esse productio sine productio, quia productio est relatio, & productum terminus illius: sed non potest dari relatio sine termino: ergo non potest dari productio sine producto, & fieri sine facto esse, sed motus localis est productio praesentiae, & fieri illius: ergo non potest dari motus localis sine praesentia.

49 Tunc sic, sicut motus localis est relatio ad praesentem, & ideo non potest esse sine praesentia, ita etiam praesentia est relatio, seu determinatio rei ad spatium faciendo illam praesentem formaliter illi: ergo si in spat. vacuo, seu imaginario daretur Angelus mouens se localiter, Angelus haberet praesentiam in spat. imaginario, per quam formaliter Angelus esset praesens ibi formalissime: ergo iam creatura per suam praesentiam formaliter terminatur ad spatium imaginarium, & spatium imaginarium est terminus formalissimus, qui terminat formalissime praesentiam creaturae ad ipsum.

50 Quod autem omne id quod terminat formalissime relationem praesentiae, seu connexionis illius sit id, cui per praesentiam res est praesens formaliter, patet manifeste, quia omnis relatio, siue transcendentalis, siue praedicamentalis, seu omnis formalitas dicens connexionem, aut ordinem secundum dici exercetur formaliter circa suum terminum constituendo subiectum, in quo est in formali exercitio suo, v. g. quia terminus formalis Paternitatis est filius, aut homo genitus ab alio, Paternitas ipsa constituit formaliter hominem generantem in esse Patris respectu hominis geniti, & in exercitio proprio circa illum, & quia intellectio diuina est relatio secundum dici ad obiectum, constituit Deum in esse intelligentis tale obiectum, & quia omnipotentia est quasi relatio, aut connexio Dei cum creaturis producibilibus, quae sunt terminus illius constituit Deum in exercitio proprio circa creaturas producibiles producendo ipsas, sed praesentia localis est relatio, seu praedicamentalis, seu secundum dici quod certius est, siue transcendentalis ad locum, vel spatium: ergo quicquid fuerit terminus formalis illius, & terminauerit formaliter illam erit id circa quod praesentia localis constituit subiectum praesens formalissime, exercendo illud in esse praesentis circa talem terminum.

51 Vigetur, ac declaratur amplius, quia in eo quod corporis est capax, potest esse diuina substantia non minus antequam recipiat corpus, quam postquam receperit: ergo sicut in spat. quod occupat mundus esse potest modo diuina substantia, ita esse potuit requie ipsa fuit ex aeternitate ante mundi creationem, & pari ratione fuit in infinito spat. per quod extra caelum producere & extendere potest, quantacunque magnitudinis corpora, & ratio a priori est, quia prius natura debet aliqua causa esse secundum suam substantiam praesens alicubi, quam ibidem immediate suam operationem exerceat: ergo prius saltem natura est Deum secundum suam substantiam extra caelum, quam ibidem nouum mundum producat, cum ergo semper possit producere Deus ut causa infinita, & infinite efficax, & potens, ac proinde omnipotens in quocunque spat. extra caelum nouum mundum, sit, ut semper fuerit, semperque

futurus sit formaliter praesens in toto eo spat. secundum suam substantiam: manifesta sunt omnia potestque primum antecedens demonstrari argumentis, quibus supra probauimus, neque de potentia Dei absoluta posse agens operari ubi non est praesens, quia actio quatenus est modus extrinsecus agentis petit essentialiter saltem quoad locum, hoc est extrinsecè esse inseparabilem ab agente, dum existit intrinsecè in termino producto, videantur ibi late dicta, quae hoc manifeste, & clare probant.

Deinde ipsum antecedens ex eo etiam corroborari potest, quod praesentia, seu coniunctio agentis immediati cum passio ex eo asseritur ab Aristotele 7. *Physicorum* & 1. de *generatione necessaria ad actionem immediatam*, quoniam illa est proxima atque debita collocatio agentis, & patientis ad actionem immediatam, eo quod agens transmittere non possit actionem in id, quod distat, nisi prius agat in medium: appropinquatio vero ex omnium sententia prior est tempore vel natura, quam sequatur actio tanquam conditio ad actionem praerequisita.

Quod, si quis dicat spatium non esse aliud quam concauum corporis continentis, quare cum ante creationem mundi nullum corpus continens fuerit nullum prorsus fuisse spatium.

Occurrendum erit hoc modo; in primis totus mundus dicitur occupare spatium tantae magnitudinis, quanta est diametri mundi longitudo; neque tamen datur concauum, quod tale spatium contineat, aut quod totum mundum in se contineat. Deinde flante vento ipse ego immotus manens dicor esse in eodem spat. in quo antea eram, & tamen non sum in eodem concauo corporis continentis, cum aliud, ac aliud vento flante successerit: ergo spatium & concauum corporis continentis non sunt idem. Adde quod Deus potest redigere in nihilum corpora omnia, quae intra orbem lunae continentur, & conseruare latera orbis lunae, ubi modo sunt; tunc autem si collocet lapidem in centro illius spatij vacui, spatium, quod lapis occupabit, distabit à concauo lunae longo intervallo, quod corpore carebit, aptum tamen erit corpore repleti: ergo spatium, & concauum continentis non idem sunt; sed spatium est capacitatis tanta, quantum est corpus quod in se valet recipere, quae perinde cogitatione diuidi potest in tot aequales partes, in quot corpus ipsum distribui potest.

SVBSECTIO III.

Alias rationes pono.

55 VT autem quoddam efficax argumentum desumptum ex D. Augustino, lib. de *essentia diuinitatis*, Achanasio, lib. 5. de *sempiterna substantia Trinitatis*, Ricardo de sancto Vict. lib. 2. de *Trinit.* cap. 23. eorum verba ad litteram proferam, & in primis Augustini verba haec sunt: [extra omnia est, sed non exclusus in omnibus, & in quacunque re, & per omnia spatia diffusus utique non diuisus, sed indiseretus; quia in omnibus continuare existit.] D. vero Athanasius sic loquitur, [ut ubique praesens est haec indisereta sempiterna Trinitas, immensus Deus est, neque à se diuisus, neque in se separatus; quia in omnibus spatiis immensus.] Nec minus clare Ricardus docet hanc veritatem.

tatem his verbis, [si essentialiter ubique est ergo & ubi locus est, & ubi locus non est, erit: Itaque & intra omnem locum, & extra omnem locum, erit supra, erit infra omnia, intra omnia erit, & extra omnia; sed quoniam simplicis naturæ est Deus, non erit hic, & ibi per partes diuisus, sed ubique totus erit. Itaque in quantulacunque cuiuslibet parte totus totus, & in toto totus, & extra totum totus, sic igitur extra omnem locum totus, in nullo loco concluditur, &c. Itaque omnes isti doctores deum asserunt ratione immensitatis ita esse in omnibus locis, & spatiis, ut ratione illius neque sit diuisus à se, neque discretus, aut separatus à seipso; sed si Deus non esset in spatiis imaginariis infinitis, hoc est in vacuo sine fitione in immensum reperto extra cælum Deus esset diuisus, & discretus à seipso: ergo Deus est in spatiis imaginariis. Minor sic probatur, quia Deus potest condere extra hunc mundum alios mundos, non contiguos sed maxime distantes à se & distinctos, aut separatos, qui minime se contingerent; Deus enim esset tunc præsens formaliter duobus illis mundis separatim inter se, & distantibus; tunc enim interrogo, an Deus esset in vacuo interiecto, seu medio inter duos illos mundos, vel non? si esset: ergo tam esset præsens spatio imaginario seu vacuo, & sic habemus intentum.

Cum autem non sit maior ratio de illo vacuo limitato, quam de immensis extra cælum: ergo Deus esset præsens omnibus illis; si autem non existat in vacuo intermedio: ergo existit discrete, ita ut non continue existat eo modo, quo existit in toto hoc mundo, in quo continue existit sine ulla discretione in præsentia ratione extensionis infinitæ virtualis: ergo Deus quatenus est in hoc mundo ratione præsentia esset diuisus à seipso habendo præsentiam discretam, unde propterea est in hoc mundo distaret à seipso propterea est in alio distincto, & discrete ab hoc: exemplo declaratur hæc veritas; nam si Petrus esset in duobus locis, verbi gratia, hic & Romæ, & non in intermediis locis, & idem est de Angelo; nam si Deus poneret Angelum simul in cælo Empyreo, & in hoc cubiculo, sine eo quod existeret in intermediis corporibus, non essent continue Petrus, & Angelus, sed potius discrete quoad præsentiam; quapropter quoad illam, sicut loci in quibus existunt præsentia, distarent inter se; ita similiter Petrus propterea est hic, distaret à seipso præsentia- liter propterea est Romæ, & Angelus propterea est in cælo Empyreo, distaret à seipso propterea esset hic, cuius argumentum est manifestum, quod Angelus per verum motum localem posset moveri ex cælo Empyreo versus seipsum propterea existit hic. per quem motum sine dubio sibi ipsi appropinquaret localiter, & in Petro est certissimum; unde si Petrus ab urbe Romæ moveretur versus Limam, ubi etiam est, ita posset moveri, ut totaliter sibi ipsi appropinquaret, existendo in loco contiguo, & immediato illi, in quo antea erat; unde cum Petrus antea esset, & non esset sibi appropinquatus quoad præsentiam, neque contiguus, & postea per motum localem sibi appropinquatur, & contiguatur, manifeste, & euidenter sequitur fuisse antea distantem à se; & quia non erat continue à Roma usque ad Limam, pater fuisse discrete quoad præsentiam, sicut & loci ubi est, essent discreti; quis enim dubitat, corpus Christi consecratum in hostia consecrata Limæ esse diuisum, discretum, separatum quoad præsentiam sacramentalem à seipso propterea est in hostia consecrata Romæ; quia non est eodem modo in his duabus hostiis, ac est

in eadem hostia continue per totam illam; quapropter licet Christus, Angelus, & Petrus, suppositis talibus miraculis de existentia in duobus locis distantibus inter se non existendo in intermediis locis, non essent diuisi, discreti, & separati quoad entitatem; quia entitas illorum non erat in se entitatie diuisa, nihilominus tamen omnes fatentur miraculose quoad præsentiam, & ubi seu localiter esse diuisos, discretos, & separatos à seipso, quia essent in duobus locis distantibus, discreti, & diuisi à seipso, non existendo in intermedio spatio.

Sed Deus etiam esset in duobus illis mundis, diuisus, discretus, & separatus maxime inter se, & non esset Deus præsens in spatio, aut vacuo interiecto: ergo Deus, licet entitatie non esset diuisus à seipso, nihilominus quoad præsentiam localem esset diuisus, discretus, & separatus à seipso. Quod est absurdum magnum refutatum à D. Augustino, & ceteris doctoribus, ac Sanctis Patribus in principio huius rationis adductis, quod sufficit, ut à nobis non possit affirmari sine magno inconuenienti; quia licet nos non penetremus nucleum huius inconuenientis, quia sapientissimi maxime fide digni Doctores clamant, nos fugere debere debemus illud, quia sapientissimi maxime fide digni Doctores clamant, nos fugere debere tale absurdum, & inconueniens, quia tantum ponderis auctoritatis nos per principia extrinseca saltem debet mouere, si rationaliter loquendum sit nobis, ut tale absurdum fugiamus, quia sine dubio maximum fundamentum habuerunt Sanctissimi æque ac sapientissimi Doctores ad id asserendum, & clamandum non posse tale incommodum & absurdum deglutiri.

Exemplo declaro hoc, si aliquis homo fide dignus minime nugis assuetus serio, & grauissime loquens, clamaret me transeuntem per aliquem locum ne illac pergerem, nec ulterius progrederer; quia maximum damnum sine dubio, ac detrimentum me esse incursum, quis dubitat, nisi amens essem, & mentis inops, quin statim deberem fugere tale periculum ac detrimentum pronuntiandum, & relatum ab homine illo grauissimo, ac fide digno, etiam si illud non viderem; quia si illud oculis viuperem, non iam propter auctoritatem illius hominis, sed potius propter euidenciam talis periculi moueretur ad retrocedendum à motu incepto; homo autem cordatus ne in maxima inconuenientia incidat, ut quotidie nos experientia docet, non solum euidenciam immediatam, sed etiam extrinsecam auctoritate grauissimorum Doctorum debet commoueri ad hoc, vel illud faciendum, vel ab hoc, & illo abstinendum; quia vix in hac vita propheta euidenciam, aut euidenciam præcedenti frui possumus.

Item si D. Augustinus, Hieronymus antequam definiretur in Ecclesia tot Conciliis generalibus, clamaretur, nullum catholicum posse dicere, Patrem æternum esse aliud à Filio, licet sana doctrina possit dici esse aliud ab ipso, & hoc ita certo assereretur ab ipsis, ut diceretur esse hæreticum ita loqui, ut certissimum est esse hæresim si aliquis esset cordatus, & prudens, & macte indolis sine dubio etiam si non videret inconueniens, deberet illud fugere.

Ergo si Sancti Doctores asserunt, deum ratione immensitatis, & ratione suæ infinitæ præsentia, nullo modo habere præsentias discretas, sed potius continue debere existere in locis extensis, neque posse esse diuisum, & separatum à seipso quoad præsentiam; sicut creature possunt ergo à nobis etiam si euidenter non cognoscatur incon-

Quaest. IV. An Deus sit in spat. imagin. 217

inconueniens, & absurdum, sine dubio fugiendum est.

60 Nunc autem demonstro inconueniens: entitatie Angelus non potest esse diuifus à se adhuc per potentiam Dei absolutam, quia entitas Angeli est una, & indiuisibilis, ac simplicissima entitas, & nihilominus potest quoad praesentiam esse discretus à se & diuifus in diuersis locis, quia praesentia, qua existit in diuersis locis non est una, & indiuisibilis, sed potius sunt plures realiter distinctae à se, nam si esset una, & indiuisibilis nullo modo posset diuidi, & separari à se ipsa; quia quidquid separatur ab alio distinguitur realiter ab illo; unde quando aliquid separatur à seipso quoad aliquam formalitatem, illa formalitas non debet esse una, & eadem, sed distincta realiter, alias neque quoad illam formalitatem separaretur; sicut quoad entitatem non potest separari cum tam indiuisibilis sit quoad formalitatem illam, ac quoad entitatem; ubi enim est eadem ratio formalis est idem effectus, vel quasi effectus formalis; sed tota ratio propter quam entitatie idem non potest diuidi à seipso, neque in seipso, est quia non est plures, sed una, & indiuisibilis entitas in se, & à se (ut ita loquar) seu respectu sui ipsius, ut melius, & purius dicam concepti adaequate, & totaliter: atqui in illa formalitate etiam datur eadem ratio formalis indiuisibilitatis, unitatis & identitatis: ergo datur idem effectus formalis scilicet quod non possit diuidi, & separari quoad illam formalitatem, sicut non potest diuidi, & separari quoad entitatem propter eandem rationem.

61 Sed Deus in hoc distinguitur ab omnibus creaturis, ratione suae infinite actualitatis, eminentiae, excellentiae & perfectionis, quod non solum habeat entitatem omnino indiuisibilem, omnino una, sine diuisione, distinctione, & pluralitate, ac proinde cum infinita identitate, sed etiam praesentiam propriam, quae adeo simplex, & indiuisibilis est, ut nullo modo possit esse plures à parte rei; neque villo modo possit diuidi, sicut ipsa entitas Dei, & ratio est, quia praesentia Dei, & ubi est idem quod ipsa essentia, & entitas Dei, & ex alio capite neque specificatur, neque dependet à locis quod non habent creaturae, nam praesentiae earum distinguuntur ab ipsarum entitatibus à parte rei, & suo modo dependent à locis, & ideo dicuntur ultimae determinationes ad illos, ratione cuius haec praesentia ita est limitata, & alligata huic loco seu spatio, ut non possit esse in alio, & sic tot sunt praesentiae realiter distinctae, quot sunt loca, & spatia, ad quae determinantur, & limitantur; unde si praesentia Angeli, per impossibile esset idem, quod sua essentia à parte rei; sicut sua essentia non posset diuidi, neque etiam praesentia.

62 Sed praesentia, & ubi Dei est idem quod sua essentia à parte rei formaliter, & habet eandem unitatem, indiuisibilitatem, & identitatem: ergo sicut essentia, & entitas Dei non potest diuidi à se ipsa propter illam rationem, ita similiter praesentia Dei propter eandem rationem non posset diuidi à seipso; quapropter sicut propter ipsam unitatem, & indiuisibilitatem non potest Deus entitatie diuidi à seipso; ita etiam propter eandem indiuisibilitatem in praesentia nullo modo potest esse diuifus Deus à seipso praesentialiter, neque habere discretas praesentias, aut discretionem in illa, & ideo dicebat S. Athanasius ubi supra, [ut ubique praesens est haec indiscreta sempiterna Trinitas.] Vbi non poterat loqui de distinctione personarum, quae discretio entitatie uocatur, cum secundum fidem ipse Athanasius in Symbolo docuerit, personas esse distinctas realiter: ergo negat discretionem praesentiae & essentiae Dei; quod expressius docuit Augustinus illis verbis, & per omnia spatia diffusus, indiuisus, indiscretus; quia in omnibus continuate existit. Quibus maxime similia sunt illa uerba eiusdem Athanasij, [immensus Deus est, neque à se diuifus, neque in se separatus; quia in omnibus spatiis immensus; illa enim indiuisio, & indiscretio debet intelligi secundum subiectam materiam, de qua loquebatur Doctor, & debet referri ad id, de quo proxime agebat ipse: sed agebat ipse proxime de praesentia, & ubi: ergo discretio, & diuifio, quas negat est impraesentiae, & ubi, & ideo negat quia est immensus in omnibus spatiis: ergo si aliquod spatium est, ubi non sit, praecipue si sit interiectum inter duo corpora quibus est praesens Deus, sine dubio Deus erit diuifus à se ipso.

Et ratio manifesta est à simili, quia si per impossibile inter entitatem, & entitatem Dei mediarer entitatie aliquid, sine dubio entitatie diuideretur Deus; unde si à parte rei formaliter mediarer inter scientiam simplicis intelligentiae & scientiam visionis actus liber Dei, ut quid distinctum realiter, sine dubio diuideretur realiter una scientia ab alia per actum liberum interiacentem inter utramque, sicut supra probauimus, virtualiter diuidi & per rationem formaliter; quia virtualiter & per rationem mediat entitas actus liberi inter utramque scientiam distinctam aequiualem ab ipsis.

63 Sed per vos inter praesentiam Dei in mundo A, & inter praesentiam Dei in mundo B, mediat spatium in quo non est praesentia Dei, & in quo si daretur alius mundus posset dari praesentia ipsius: ergo praesentia A, à praesentia B, diuiditur & separatur in Deo: ergo Deus habet discretionem in praesentia.

64 Præterea, quia ubi non datur continuata praesentia seu praesentiae continuatio, datur discretio praesentiae: sed Deus in illo casu non haberet continuatam praesentiam eo modo, quo existeret in omnibus partibus vniuersi cuiusque mundi, in quibus esset sine dubio continuata; quia ita esset in remotis mundi partibus, ut etiam esset in intermediis; quapropter si per impossibile Deus ita existeret in toto hoc mundo, ut existeret in partibus remotioribus, & distantibus inter se, & non in intermediis; v.g. in tota periferia, & non in centro, si partes periferiae diuiderentur, sine dubio Deus non haberet praesentiam continuatam, sed discretam: ergo si esset in duobus illis mundis distantibus, & discretis inter se, & ex alio capite non esset in intermedio spatio, seu vacuo, sine dubio mediarer vacuum & spatium inter utramque praesentiam, ratione cuius non continuata esset praesentia: ergo discrete praesens hoc est cum discretionem in praesentia, quod est impossibile & intelligibile, quod Deus habeat talem discretionem praesentiae; nam si vnus Angelus non potest esse in duobus locis discretis, nisi aliquomodo sit praesens medio spatio, quomodo potest id tribui Deo; qui maxime vnus, & simplex est in praesentia, sicut in entitate.

65 Dices, non posse Deum creare duos mundos ita distantes inter se, ut aliquod corpus reale
E c existit

existeret inter ipsos; unde non possunt creati nisi contigui.

- 67 Sed contra, quia hæc solutio potius excutientis est, quam sapientis; quia bene potest Deus creare tres mundos inter se contiguos, & postea annihilare intermedium, in quo nulla est implicatio: post annihilationem autem illius, sine dubio conseruarentur duo illi mundi extremi distantes; ergo sicut modo conseruat illos discretos, diuisos, & distantes inter se; potuit à principio condere, & creare. Deinde quia vnus mundus potest conseruari sine alio, vt de facto contingit, quæ est maxima remotio & distantia; ergo à fortiori potest conseruari illum mundum, etiam si localiter tantum sit distans ab alio.

- 68 Virgetur alio principali argumento, quia actu infinitus est in immensitate Deus non solum in actu primo, sed etiam in actu secundo, quia non solum est infinitus, quia potest esse præsens, sed etiam quia est actu formalissime præsens; ergo præsentia ipsa infinite præsentem constituit, & reddit Deum actu, sed si non esset præsens spatiis imaginariis omnibus, seu vacuo immenso, non esset infinite præsens ratione præsentia: ergo Deus est præsens infinitis spatiis, seu vacuo immenso extra cælum.

- 69 Sequela minoris sic probatur; quia ad hoc vt Deus sit infinitus non solum in actu quasi primo debet extendi ad omne pertinens ad illud genus, sed etiam in actu secundo, debet extendi ad infinitum illius generis seu ad infinitum terminum, seu obiectum illius exercitij; v. g. vt omnipotentia in actu secundo sit infinita, & non solum in actu primo debet habere exercitium infinitum, & terminari ad infinitos terminos, & scientia Dei, vt sit actu infinita in esse cognoscentis, debet cognoscere infinita; sed præsentia Dei est infinita in actu secundo; ergo debet extendi ad infinita spatia actu; sed non dantur infinita spatia actu, nisi imaginaria & vacua; ergo ideo est infinitus in præsentia, quia est præsens per immensa spatia, sicut mare hoc, quod de facto est actu esset infinitum, si expanderetur per infinita spatia; quare quoad præsentiam semper erit finitum, quoties non fuerit præsens per infinita spatia; sed Deus est immensus, & infinitus in actuali præsentia; ergo ideo est talis, quia actu præsens est infinitis spatiis; sed positiua corpora non sunt actu infinita, & est actu infinitum spatium illud, seu vacuum extra cælum; ergo non solum corporibus, sed etiam spatio illo infinito est vere præsens Deus, & ad modum maris per totum illud expanditur, quasi concludendo intra se micam, aut punctum huius mundi; quod totum pene eisdem verbis docet Augustinus loco supra citato 7. *Confessionum*, cap. 5. ibi: [concepibam te domine ex omni parte ambientem eam, & penetrantem; sed viquequaque infinitum, tanquam si mare esset vbique, & vndique per immensa spatia infinitum solum mare, & habeat intra se spongiam quamlibet magnam, sed finitam tamen plenam esset spongia ex omni sua parte ex immenso mari; sic creatura tuam finitam te infinito plenam per immensa spatia diffusam putabam.] Quid clarius, & euidentius. Quibus accedit Ambrosius *ubi supra*, ibi: [nec enim deus clauditur, sed omnia in se habet, vt solus ineffabilis, & infinitus habeatur, quia in infinitis, & per infinita diffusus.] quadrat cum his Hilarius, *li. 1. de Trinit. non longe à principio*, ibi: [atque totus ipse intra, extra se continens, neque infinitus, si abesset ab infinitis,

& non adesset cunctis, neque cuncta ei, qui infinitus est, non inessent.]

Itaque vt patet ex verbis citatis, ideo deus est infinitus in præsentia hoc est immensus, quia est infinite præsens, & ideo est infinite præsens, quia infinitis, & cunctis spatiis est præsens; sed sola positiua spatia non sunt infinita, sed finita, & sunt infinita spatia negatiua, seu vacua; ergo ideo est infinitus in esse præsentis, seu immensus, quia non solum est formaliter præsens spatiis, seu corporibus positiuis, sed etiam spatiis negatiuis. Præterea; quia vt ex omnibus locis Sanctorum Patrum in prima probatione nostræ conclusionis adductis, Deus non solum est intra, sed est extra mundum, non solum intra cælos, sed extra illos; quæ veritas adeo clara est, vt non solum S. Patres lumine supernaturali circumfusi viderint clare innitentes *Psalm* 8. ibi: [eleuata est magnificentia tua super cælos.] Sed etiam Ethnici philosophi tali splendore orbat, tenuissimæque naturali luce ducti idem docuerint; non semel, vnde Aristoteles, *de cælo* cap. 9. dicit: [extra cælum, vbi neque tempus, neque aliud quidquam ibi est infinita intelligentia] id est deus. Diogenes præterea & Trismegistus, qui dicebant deum esse sphaeram spirituale, cuius centrum est mundus, & circumferentia, & periferia extra mundum; nec sufficit respondere, id quod Granados, & alij respondent videlicet id dici, quia creatis aliis extra cælum deus esset ibi præsens, quia hoc non est esse extra cælum, sed solum posse esse extra illud in creatura, quam potest extra cælum creare, & posse esse in maiori loco, sicut se habet Angelus quando non occupat totum locum, quem potest tunc enim vere est in determinato loco minori, & non est actu in maiori, licet possit esse in illo; sed deus actu est extra cælos, & actu est in infinitis spatiis; ergo non ideo taliter est, quia potest creare extra cælos corpora, quibus præsens sit; quia secundum sententiam Granados & aliorum aduersariorum non potest deus producere infinita corpora, nec entitates actu infinitas; ergo si præsens actu est extra cælos, & præsens est infinitis, præsens erit formaliter non solum in potentia, sed actu infinito spatio extra cælum.

Dices spatia illa esse nihil, & fictitia & ideo non posse ibi esse præsentem deum.

Sed contra manifeste; quia si illa spatia sumantur vt positiua entia rationis sunt, vt tenebræ, mors, & cæcitas, si autem sumantur, vt negatiua, non est quid fictitium, sed à parte rei reperitur, quia sine fictione vlla est verum dicere totum hunc mundum à cælo Empyreo vsque ad terram non esse infinite extensum; ergo limitate extenditur, ac proinde extra mundum carentia realis datur infinitorum mundorum, quos Deus potest extra mundum producere, sed carentia mundorum realis, & vera, ac sine fictione est vacuum verum, & reale est sine fictione; ergo vacuum illud extra cælum infinitum non fingitur per intellectum, sed datur à parte rei. Deinde quando dicitur esse nihil, aut dicitur esse quid chimæricum, & hoc est falsum, vt iam vidimus, quia non est fictum, aut dicitur nihil, quia nihil positiuum est, aut non habet aliquid positiui, & in hoc genere etiam creaturæ possibiles erunt nihil, quod liquæ negationes, & priuationes erunt nihil, quod in rigore sumptum est falsum; imo si dicatur nihil ad modum harum negationum nihil impedit, quominus possit terminare formaliter præsentiam diuinam, quandoquidem potest terminare præsentiam

Quaest. IV. An Deus sit in spat. imag. &c. 219

sentiam creatam Angeli, & mundi, ut patet ex prima ratione pro nostra conclusione; nam scientia diuina actualis, quia infinita est in ratione cognoscentis, terminatur actu, non solum ad entitates positivas, sed etiam ad omnes negationes, ut ad possibilitates, cecitates, mortes, & tenebras, ac tandem ad hoc ipsum vacuum extra cælum existens, & ideo scientia diuina formaliter cognoscit omnia hæc; & Deum respectu illorum formaliter cognoscentem reddit, quia nullis terminis clauditur, sed infinitate gaudet scientia Dei, ac proinde non solum ad positivas, sed etiam ad negationes debet extendi; quare si Deus solum cognosceret positivas entitates, & actu non cognosceret etiam priuationes, & negationes dictas, actu non esset omnis eius, nec infinitus simpliciter in ratione scientis.

71 Sed præsentia dei est infinita in ratione præsentia: ergo non solum extenditur ad finita entia positiva, sed etiam ad infinita spatia negativa, & sic non solum debet reddere Deum præsentem formaliter spatiis positivis limitatis, & finitis, sed etiam infinitis spatiis negativis; sicut scientia non solum ad positiva, sed etiam ad negativa extenditur, quia in utraque est eadem ratio formalis, ac proinde debet esse idem effectus formalis extensionis ad positiva, & negativa.

72 Tandem vrgetur, quia præsentia dei, qua est præsens rebus omnibus est quoddam reale absolutum attributum dei, relatiuum tamen secundum dici, per quod habet diuinam substantia id, quod omnes alie creaturæ habent per ubi intrinsecum; sed res alie omnes possunt habere hoc, aut illud diuersum spatium, quibus possint moueri, etiam si nulla esset res extrinseca, & per quæ taliter sunt in se diuerso modo, ut habeant fundamentum, quod nos necessario concipimus per præsentiam ad spatium imaginarium: ergo deus per suam naturam habet illud quasi ubi intrinsecum substantiale & infinitum, per quod concipitur præsens imaginario spatio.

SVBSECTIO IV.

Reliqua argumenta proponuntur ad nostram conclusionem roborandam.

73 **Q**uia sic se habet ante & post ad tempus creatum, & finitum, ac extra, & supra ad locum; sed deus vere dicitur fuisse ante tempus creatum, non ratione temporalis durationis, sed ratione æternitatis, ut patet ex illo Pauli ad Ephes. 1. [elegit nos in ipso ante mundi constitutionem] & Eccles. 24. [Ab initio, & ante secula creata sum, non dum erant abyssi, & ego iam concepta eram;] vnde Augustinus lib. 12. de ciuit. Dei, cap. 25. ibi: [si potentiam suam, ut ita dicam fabricatoriam rebus subtrahat, ita non erant, sicut antequam fierent, non fuerunt, erat tamen antequam fierent, creator eorum; sed ante dico æternitate, non tempore.] Quapropter Proverbiorum 8. dicitur, [ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret, nedum fontes aquarum eruperant, nec dum montes graui mole constiterant, ante colles ego parturiebar, adhuc terram non fecerat quando præparabat cælos, aderam &c.] ergo similiter vere dici potest, deus esse supra cælum vere præsens, & vere, ac proprie, seu formaliter præsens extra mundum, quamuis non adsit vllum corpus, cui coexistat quemadmodum ante orbem conditum non fuit tempus, cui ratione æternitatis suæ res ponderet in duratione, &c.

I. P. Tom. II.

nihilominus dum omnia carebant duratione, & solum dabatur aptitudo, seu capacitas per non repugnantiam ut omnia durarent, deus actu, & formaliter vere durabat, & non solum dicebatur posse durare, sed potius actu durare per æternitatem quæ superat omnem durationem: ergo similiter Deus per immensitatem, & infinitam præsentiam, quæ superat omnem præsentiam creaturarum erit extra mundum, & extra omnes creaturas positivas; (ubi nullum est positium, sed solum spatium & vacuum negatiuum, cum quadam capacitate per non repugnantiam, ut vere repleatur corporibus, quæ ibi possint esse præsentia) vere, proprie, ac formaliter præsens in spatio illo infinito non minus, ac si esset spatium positium; quia omne positium creatum comparatum cum Deo, perinde se habet, ac si non esset, quia eo modo quo comparatur æternitas ad tempora, & durationes, ita se habet immensitas ad loca, sicut enim per æternitatem, quæ est perpetua existentia secundum temporis durationem, quæ existit Deus rebus omnibus durantibus, ita per immensitatem est præsens omnibus rebus existentibus in loco, sed per æternitatem non tantum Deus coexistit omnibus temporibus, sed etiam dicitur fuisse ante omnia tempora vere, & formaliter; ergo per immensitatem est præsens formalissime, non solum locis omnibus, sed etiam extra illa vacuis, seu carentis corporum, quia loca omnia positiva creata comparata cum Deo, ita se habent, ac si non essent, ac proinde non impediunt, quando non sunt exercitium formale immensitatis Dei, quod nihil aliud est, quam præsentia; sicut carentia existentie creaturarum non impedit præsentiam intentionalem scientie dei, per quam est formaliter præsens carentis existentie illarum, cognoscendo illas formaliter.

Consequentia hæc patet, quia sicut æternitas, & scientia sunt infinita, ita immensitas; ergo eodem modo de illis, ac de hac est loquendum, ex quo fit, ut per æternitatem Deus, qui fuit ante tempora & extra tempora omnia, dicatur vere fuisse, dum non erat tempus positium, sed solum carentia, & negatio realis temporis; ita per immensitatem sit præsens spatiis negativis, ubi non dantur corpora positiva, sed solum carentie positiorum entium; nam sicut æternitas est in omnibus finitis temporibus & infinite excedit illa, ita immensitas est in omnibus finitis locis, & infinite superat illa; sicut igitur Dei æternitas comprehendere non potest finitis temporibus, sed est etiam extra illa, id est ante illa, & post illa, quia verum est dicere, ante omnia tempora, & ante omnes durationes creatas vere, & formaliter Deus erat æternus ac proinde vere, & formaliter per æternitatem durabat; ita etiam se habet immensitas ad finita loca; ergo extra illa omnia ratione infinita præsentia vere, & formaliter existit Deus præsens non minus, ac si existeret in corporibus præsens illis, quia indignum est, Deum ita concludere ut finibus tam parui mundi, & tam exigui loci terminis concludatur, & concessis definitur, ac limitetur, ut his aureis verbis expresse docet Augustinus 1. de ciuit. Dei, c. 5. ubi probas contra aliquos pertinaciter negantes hanc veritatem, quam propugnamus, sic inquit, [an forte substantiam Dei, quam nec includunt, nec determinat, nec distendunt loca, sed de ea sicut de Deo sentire dignum est fatemur inextensibilem præsentia, ubique totam, à tantis locorum extra mundum spatiis absentem esse dicturi sumus, ut in vno tantum, atque quo mundus est occupatus non opinor eos in hæc vaniloquia progressuros.] Ecce quomodo d. Augustinus

E e a stians